[https://doi.org/10.52240/1857-2367.2020.2\(21\).1](https://doi.org/10.52240/1857-2367.2020.2(21).1)

CZU:581(478)(091)

GRĂDINA BOTANICĂ NAȚIONALĂ (INSTITUT) „ALEXANDRU CIUBOTARU” LA 70 DE ANI

Ion ROȘCA

*Grădina Botanică Națională (Institut) „Al. Ciubotaru”
Chișinău, Republica Moldova*

Rezumat: Ca sector de botanică, organizat în anul 1950, Grădinii Botanice i se repartizează în anul 1965 un nou teritoriu cu o suprafață de 104 ha, pe care în perioada anilor 1968-1970 au demarat lucrările de construcție și de plantare a spațiilor verzi. În anul 1975, Grădina Botanică obține statutul de instituție științifică. Activitatea de cercetare este orientată spre studierea florei, vegetației și resurselor vegetale ale Republicii Moldova, folosirea speciilor valoroase pentru economia națională; dezvoltarea Grădinii Botanice ca centru de educație ecologică, propagare a artei peisagistice și amenajarea localităților rurale și urbane.

Cuvinte-cheie: Grădina Botanică Națională (Institut) „Al. Ciubotaru”, cercetare, colecții, taxoni, genofond, mobilizare, conservare.

THE 70TH ANNIVERSARY OF THE „ALEXANDRU CIUBOTARU” NATIONAL BOTANICAL GARDEN (INSTITUTE)

Ion ROȘCA

*„Al. Ciubotaru” National Botanical Garden (Institute),
Chisinau, Republic of Moldova*

Abstract: The Botanical Garden was originally founded as a botanical sector in 1950, and in 1965, it was allocated a new territory of 104 ha, on which its construction began in 1968-1970. In 1975, the Botanical Garden obtained the status of scientific institution. The research activity is aimed at the study of the flora and the plant resources the Republic of Moldova, the use of valuable species for the national economy, the development of the Botanical Garden as a centre of environmental education and the popularization of landscape architecture in rural and urban areas.

Key words: „Al. Ciubotaru” National Botanical Garden (Institute), research, collections, taxons, gene pool, mobilization, conservation.

Drumul fondării și dezvoltării Grădinii Botanice a fost unul lung și sinuos, cu urcușuri și coborâșuri, ce păreau uneori de nedepășit. La 1 septembrie 1950, în conformitate cu Hotărârea Guvernului Republicii Moldova, în componența Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a U.R.S.S., a fost declarată fondarea Grădinii Botanice, pentru a cărei construcții a fost atribuit terenul cu suprafața de 77,6 ha, în partea de vest a municipiului Chișinău, pe valea râulețului Durlești, astăzi parcul Dendrariu. Până atunci, timp de aproape trei ani, în cadrul Bazei de cercetări științifice a Academiei de Științe a U.R.S.S. din Moldova, a activat Sectorul de Botanică, condus de prof. V. Andreev, care a pus începutul studierii florei și faunei moldave.

Conform unor relatări istorice, în cel de-al cincilea an de la începutul lucrărilor de construcție, pe terenul atribuit au apărut un șir de factori negativi. Despre aceasta a

menționat primul director al Grădinii Botanice, membrul-corespondent Tatiana Gheideman, în raportul său privind mersul lucrărilor de construcție în perioada anilor 1951-1955. În acest document istoric au fost scoase în evidență schimbările progresive ale multor factori ecologici, inclusiv pedohidrologici, care au înrăutățit condițiile de dezvoltare a unor specii de arbori și arbuști.

Cu profundă recunoștință, amintim și mulțumim botaniștilor-pionieri, care au tras prima brazdă, au înfruntat un șir de dificultăți și probleme neordinare în inițierea cercetărilor botanice sub conducerea cand. în șt. biol. Tatiana Gheideman, împreună cu colegii cercetători de breaslă – Bela Holodenco, Nina Șarov, Bronislava Ivanova, Zoia Ianușevici, Petru Leontiev, Vera Nesterenco.

În anul 1964, Prezidiul Academiei de Științe a R.S.S.M l-a propus la conducerea Grădinii Botanice pe cand. în șt. biol. Alexandru Ciubotaru și a susținut propunerea de a identifica un nou teritoriu, mai favorabil pentru crearea unei noi grădini botanice. Prin Dispoziția Sovietului Miniștrilor al R.S.S.M nr. 919 din 27 septembrie 1965, Academia de Științe a repartizat pentru construcția actualei Grădini Botanice un nou teren cu suprafața de 104 ha, situat în partea de sud-est a municipiului Chișinău.

Proiectarea complexului Grădinii Botanice a A.Ș.M. (prima etapă - 1965-1967 și cea de-a doua etapă 1968-1970) a fost încredințată Institutului de proiectare din Lenin-grad, unde activa renumitul arhitect principal E. Timașcov. Plantarea de spații verzi pe actualul teren a început în anul 1972, fiind urmată peste trei ani de construcția capitală.

Și cum „*omul sfințește locul*”, tânărul și înaripatul director Alexandru Ciubotaru a pus temelia proiectării și fondării actualei Grădini Botanice. După părerea multor specialiști, teritoriul selectat prezintă un landsaft, care reproduce în miniatură relieful republicii.

Amplasamentul Grădinii Botanice la intrarea în capitală constituie o carte de vizită pentru orice oaspete. Peisajul teritoriului cu cascada de lacuri creează o fascinantă imagine peisagistică. Condițiile pedoclimatice favorizează pe deplin dezvoltarea vegetației, introducerea și conservarea unui bogat genofond de plante, menținerea unei semnificative biodiversități.

Proiectarea și implementarea proiectelor dendrologice ale diferitelor expoziții și colecții de plante, precum și schițele de lucru au revenit colectivului Grădinii Botanice. În acest context, amintim cu sentiment de demnitate și noblețe directorii care au contribuit la crearea și dezvoltarea Grădinii Botanice: membrul-corespondent Tatiana Gheideman, director în perioada 1950-1964, academicianul Alexandru Ciubotaru (1964-1987; 1996-2006), academicianul Andrei Negru (1988-1996), doctorul în științe agricole Alexandru Teleuță (2006-2018), doctorul în științe biologice Ion Roșca (2019 – prezent).

Referitor la construirea și dezvoltarea Grădinii Botanice, este necesar să accentuăm rolul determinant al academicianului Alexandru Ciubotaru, personalitate marcantă a botanicii autohtone, care a contribuit substanțial la crearea ei ca instituție științifico-culturală, al cărui nume cu mândrie îl poartă astăzi Grădina Botanică Națională (Institut). Academicianul Alexandru Ciubotaru, fiind în fruntea instituției cca 45 de ani, a dat dovadă de calități manageriale impecabile, manifestându-se ca un excelent organizator și un administrator ambițios. Pentru dumnealui, construirea Grădinii Botanice a fost cea mai importantă preocupare, căreia i-a consacrat, practic, întreaga viață. Noi, cei care continuăm să dezvoltăm această „*Operă vie*”, concepută de dumnealui, vom avea grijă să o menținem și să o ridicăm pe noi fâgașe, aliniind-o la standardele unei grădini botanice europene.

Cu sentimente de profundă prețuire nominalizăm personalitățile care au contribuit atât la crearea, cât și la dezvoltarea ulterioară a Grădinii Botanice: academicienii Alexandru Ciubotaru, Andrei Negru, Vladimir Rîbin, Boris Matienko, prof. univ. Vladimir Andreev, mem. cor. Tatiana Gheideman, Vasile Șalaru, doctorii habilitați Ion Junghietu, Ion Comanici, Victor Sava, Vasile Florea, Ana Moșkovici, Lidia Toderăș, Mihail Bodrug, Ștefan Topală, Ion Rudenco, Gheorghe Postolache, Ana Ștefîrță, Valentin Celac, Valentin Codreanu, Ștefan Manic, Gheorghe Simonov, Constantin Andon, Kapitolina Dvoreaninova, Alexei Palancean, doctorii Petru Leontiev, Natalia Vahnovskaia, Constantin Andon, Ksenia Vitko, Nina Șarov, Alexandru Teleuță, Vasile Bucățel, Valentina Țîmbală, Natalia Toderăș, Vasile Cecoi, Ștefan Lazu, Nina Ciorchină, Valentina Cantemir, Eugenia Mania-Cernei, Eugeniu Dașkeev, Simion Leșenco, Tatiana Șavorscaia, Galina Duducal, Elisaveta Onica, Pantelimon Botnarenco, Ana Surugiu, Aglaia Railean, Constantin Lupu, Tatiana Izverscaia, Pavel Pînzaru, Tatiana Sîrbu, Svetlana Manole, Maricica Colțun, Veaceslav Ghendov, Nina Ciocârlan, Ion Roșca, Ina Voineac, Victor Țiței, Liudmila Cleșnina, Alina Cutcovschi-Muștuc, Aliona Miron și alții.

La baza proiectării și construcției Grădinii Botanice a fost pus principiul ecologo-sistematic cu distribuirea speciilor pe familii. În majoritatea cazurilor, grupurile de plante au fost amplasate în stil de landșaft, fapt ce facilitează orientarea pe teren și studiarea vegetației, totodată, corespunzând cerințelor compoziționale estetice și exigențelor ecologice ale speciilor de plante.

În decursul anilor a fost construit blocul de laboratoare, create colecții și expoziții de plante, precum sunt: Dendrariul (expozițiile familiilor Rosaceae, Fagaceae, Fabaceae etc.), Pinariul (taxoni de plante rășinoase), Vegetația Moldovei (expoziția vegetației forestiere, de stepă, de luncă și acvatică), Grădina de trandafiri (Rozariul), Grădina de pomi cu creștere dirijată, Grădina alpină (Alpinariul), Grădina de piatră (Rocariul), Grădina de liane (Lianariul), Sectorul de plante ornamentale, Sectorul de resurse vegetale, Sectorul de plante tropicale și subtropicale etc. În centrul Grădinii Botanice sunt construite patru lacuri decorative cu apă curgătoare, care, aflându-se la diferite niveluri, asanează partea centrală a teritoriului.

Principala sarcină a colectivului a fost și este mobilizarea și introducerea diferitelor specii de arbori și arbuști, plante floricole, aromatice, medicinale, furajere și tehnice. Totodată, au fost efectuate cercetări floristice și fitocenotice, elaborate bazele științifice ale creării și amenajării spațiilor verzi. O atenție deosebită a fost acordată pregătirii cadrelor științifice de înaltă calificare, care și-au adus aportul la construirea Grădinii Botanice.

Anii ce au trecut au fost ani de lucru activ, în umbra cărora se ascunde dăruirea, tenacitatea și perseverența depusă de trei generații de botaniști, ani de succes, care s-au soldat cu fondarea Grădinii Botanice de astăzi, ca răsplată pentru eforturile depuse în realizarea acestui unicul obiectiv de importanță națională.

Principalele realizări ale Grădinii Botanice obținute pe parcursul celor 70 de ani, care au devenit fapte istorice și un incontestabil patrimoniu al științei și culturii Republicii Moldova:

- inventarierea florei spontane a Republicii Moldova și descrierea a peste 1900 de specii de plante superioare;
- descoperirea și descrierea a cca 150 de specii de plante fosile;
- determinarea structurii taxonomice a cca 2000 de specii de alge;
- raionarea geobotanică a vegetației Moldovei;
- formularea noilor principii ale gametogenezei, fondarea teoriei homeostatice a dublei fecundări, pașaportizarea cariologică a plantelor monocotiledonate de cultură și a unor plante din flora spontană;
- acumularea din diferite regiuni geografice a unui genofond de cca 7000 de specii, forme, varietăți, ecotipuri de introducenți;
- resinteza prunului de cultură;
- selecția și ameliorarea plantelor, fiind create și raionate peste 120 de soiuri de plante floricole, dendrologice, aromatice, medicinale, furajere etc.;
- fondarea Herbarului Grădinii Botanice, ce include cca 190 000 de exsicate.

În Grădina Botanică au fost fondate prestigioase școli științifice în domeniile: geobotanică (membrul-corespondent Tatiana Gheideman), citoembriologia plantelor (acad. Alexandru Ciubotaru), anatomia vegetală (acad. Boris Matienko), algologie (membrul-corespondent Vasile Șalaru), paleobotanică (acad. Andrei Negru).

Din anul 1975, în cadrul Grădinii Botanice funcționează Consiliul Științific Specializat pentru susținerea tezelor de doctor și doctor habilitat în biologie la specialitatea Botanică, în cadrul căruia au fost examinate tezele a cca 100 de doctori și 25 de doctori habilitați în diverse domenii ale botanicii contemporane.

Un relevant succes sunt investigațiile în domeniul selecției și ameliorării plantelor, pe parcursul anilor fiind create și raionate peste 120 de soiuri de plante floricole, dendrologice, aromatice, medicinale, furajere etc.

În decursul celor 70 de ani de activitate, Grădina Botanică a fost inițiatorul, organizatorul și co-organizatorul multor simpozioane, conferințe, congrese și întruniri științifice. Aici a avut loc Congresul VI unional al Societății Botaniștilor din fosta U.R.S.S. (1978), două conferințe unionale cu genericul „*Microscopia electronică și aplicarea ei în studii botanice*” (1965, 1981), congresele V și IX unionale referitor la embriologia plantelor (1971, 1976), șase simpozioane cu tema „*Bazele științifice ale înverzirii localităților rurale și urbane*” (1982-1997, 2000), simpozionul internațional „*Conservarea diversității vegetale in-situ și ex-situ*”. *Rolul Grădinilor Botanice*” (2003, 2007, 2012, 2014, 2017, 2018).

Un mare merit al Grădinii Botanice îl constituie pregătirea și editarea de monografii științifice, care au devenit cărți de căpătâi, apreciate și peste hotare, printre cele mai valoroase sunt: „*Opredeliteli vîșșih rastenii*” (*Определитель высших растений*), „*Determinatorul plantelor vasculare*”, „*Rastitelinîi mir Moldavii*” (*Растительный мир Молдавии*) în 5 volume, „*Anatomia rastenii*” (*Анатомия растений*), „*Embriologhia cucuruzi*” (*Эмбриология кукурузы*), „*Ultrastructura plantelor*”, „*Ultrastructura carotinoïdoplastov (hromoplastov)*” (*Ультраструктура каротиноïдопластов (хромопластов)*), „*Embriologhia vozdelîvaemîh rastenii*” (*Эмбриология возделываемых растений*) în 2 volume, „*Cariologhia vinograda*” (*Карпология винограда*), „*Embriologhia hvoinîh*” (*Эмбриология хвойных*), „*Vodorosli Moldavii*” (*Водоросли Молдавии*), „*Lumea vegetală*” în 4 volume, „*Floricultura*”, „*Plante medicinale*”, „*Dendrologia*” „*Flora Basarabiei*” în 3 volume, „*Cartea Roșie a Republicii Moldova*” (3 ediții), „*Botanica forestieră*”, „*Dendroflora Republicii Moldova*”, „*Botanica*”, „*Ghid de ciuperci*”, „*Lumea plantelor*”, „*Ariile Naturale Protejate din Moldova*” în 4 volume, „*Opere alese*” în 4 volume.

Colectivul Grădinii Botanice a elaborat și implementat în perioada anilor 2000-2020 numeroase proiecte dendrologice de importanță națională, cum ar fi: Complexul Memorial „*Cap de pod*” Șerpeni, Complexul Monastic Curchi, Memorialul „*Eternitate*”, Biserica de lemn. A fondat parcuri dendrofloristice rurale, precum cele din s. Zîmbreni (r. Ialoveni), s. Onișcani (r. Călărași), s. Vasilcău (r. Soroca), s. Cîrpești (r. Cantemir), s. Tudora (r. Ștefan Vodă) sau parcuri din preajma unor licee: Liceul Teoretic „*Spiru Haret*”, Liceul Teoretic „*Berezovschi*”, Liceul Teoretic Mălăiești, r. Criuleni etc.

Grădina Botanică elaborează Catalogul de semințe (*Index Seminum*), care se expediază la peste 100 de instituții de profil din străinătate, realizându-se astfel schimbul internațional de material biologic, pe baza căruia se îmbogățesc colecțiile de plante.

Grație eforturilor depuse, la 8 mai 2001 Grădina Botanică a fost deschisă pentru publicul larg, asumându-și rolul esențial de centru de informare și educație ecologică a populației, prin organizarea și ghidarea a numeroase excursii specializate, lecții, seminare etc.

În perioada anilor 2010-2012, cu susținerea Academiei de Științe a Moldovei, Ministerului Mediului RM și Ambasadei Germaniei, a fost achiziționat, montat și dat în exploatare sistemul de irigare pe o suprafață de cca 40 ha. Actualmente, activitatea științifică a GBNI este orientată spre studierea florei, vegetației și resurselor vegetale ale

Republicii Moldova, conservării diversității lumii vegetale, utilizarea pe scară largă a speciilor valoroase pentru economia națională, dezvoltarea continuă a Grădinii Botanice ca un prestigios centru științific și de educație ecologică, de propagare a artei peisagistice și amenajare a localităților urbane și rurale.

În scopul implementării elaborărilor științifice, au fost realizate proiecte de transfer tehnologic, proiecte bilaterale, proiecte internaționale și proiecte pentru tineri cercetători, cum ar fi: „Elaborarea și implementarea tehnologiei de multiplicare *in-vitro* a unor soiuri de mur (*Rubus fruticosus*) și fondarea plantației mamă”, „Elaborarea și implementarea tehnologiei de producere a marcoților de levănțică”, „Implementarea soiurilor speciilor aromatic-condimentare în producerea mirodeniilor autohtone (sare grunjoasă, ulei și oțet aromatizat)”, „Implementarea tehnologiei inovative de fondare a plantațiilor energetice și valorificarea biomasei pentru termoficarea Grădinii Botanice”, „Particularitățile biologice de creștere a plantelor decorative lemnoase în containere și elaborarea tehnologiilor de cultivare” etc.

O etapă importantă în cercetare a început în anul 2019, când colaboratorii Grădinii Botanice au obținut prin concurs finanțarea a cinci proiecte de cercetare și inovare naționale, în cadrul a două priorități strategice: „*Mediu și schimbări climatice*” și „*Agricultură durabilă, securitate alimentară și siguranța alimentelor*”.

Tradițional, colectivul Grădinii Botanice organizează expoziții și târguri floricole tematice, care atrag un număr impresionant de vizitatori, în scopul educației publicului și sensibilizării lui față de valoarea, diversitatea și farmecul lumii vegetale. La aceste expoziții sunt expuse diverse soiuri de crizanteme, plante decorative deosebite prin frunze și fructe, plante medicinale, aromatice, energetice, furajere și aranjamente florale.

Valoroase și apreciable sunt și orele practice la botanică, farmacologie, farmacognozie, destinate studenților Colegiului de Ecologie, Colegiului de Medicină, Universității de Stat din Moldova, Universității de Stat din Tiraspol, Universității Libere Internaționale din Moldova, Universității de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova, Universității Agrare de Stat din Moldova, cu care sunt semnate acorduri de colaborare.

Grădina Botanică participă anual la un șir de activități, legate de cercetare, educație, mediu, cum ar fi: „*Ziua mediului*”, „*Ziua științei*”, „*Noaptea cercetătorului european*”, organizând expoziții, ateliere de creație, excursii în serele cu plante tropicale și subtropicale, Grădina de Iarnă, Blocul biotehnologic; saloanele de invenții „*Infoinvent*” și „*Euroinvent*”, în cadrul cărora lucrările prezentate sunt apreciate cu medalii și trofee.

În ultimii ani, GBNI a devenit gazda concursului „*Natura în ochii copiilor*”, organizând deja două ediții (2016, 2018), care au adunat peste 200 de participanți din 30 de licee din RM.

Ca și orice organism viu, Grădina Botanică nu deține „arme” pentru a se putea apăra de fenomenele naturale extreme, cum a fost cazul ninsorilor abundente din 20-21 aprilie 2017, care au afectat grav genofondul de arbori și arbuști exotici decorativi din colecțiile Grădinii Botanice. În scopul diminuării consecințelor, au fost întreprinse un șir de acțiuni, începând cu cele de voluntariat din partea unor instituții, printre care Centrul Național de Mediu, SRL Smart Tech Systems, SRL Volta, Universitatea de Educație Fizică și Sport,

Universitatea de Stat din Moldova, Universitatea Tehnică din Moldova, Universitatea de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”, Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică din Tiraspol, Biroul Vamal „Centru”. Apreciem ajutorul și susținerea morală, oferită de colaboratorii științifici ai Institutului Național de Cercetări Economice, Institutului de Fiziologie și Sanocreatologie, Institutului de Zoologie, Institutului de Ecologie și Geografie, Institutului Patrimoniul Cultural, Institutului de Cercetări Juridice, Politice și Sociologice.

În acele momente de grea încercare, GBNI a fost susținută și de Fondul de Rezervă al Guvernului, care a acordat un grant nerambursabil, contribuind substanțial la restabilirea unor expoziții și colecții. O susținere financiară substanțială au fost și proiectele acordate de Programul de Granturi Mici al Facilității Globale de Mediu, Fundația Prințului Albert de Monaco, Agenția Austriacă de Dezvoltare, Agenția Slovacă pentru Cooperare Internațională și Dezvoltare, în colaborare cu Ambasada Republicii Slovace la Chișinău, obiectivul primordial al cărora a fost dezvoltarea și amenajarea Grădinii Botanice, care au contribuit esențial la reconstrucția Dendrariului, expozițiilor Lianariu, Siringariu și la amenajarea generală a teritoriului GBNI.

În anul 2019, Ziua Internațională a Pădurilor cu genericul „*Pădurea și educația*” a fost marcată prin organizarea unei acțiuni de voluntariat în colaborare cu elevii și cadrele didactice din liceele „*Mihai Marinciuc*”, „*Dante Alighieri*” și „*Mihai Sadoveanu*”, în cadrul căreia s-au efectuat lucrări de salubritate și curățenie a expoziției „*Vegetația Moldovei*”.

Strategia de dezvoltare în perspectivă a Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Al. Ciubotaru” vizează atingerea unor obiective majore, cum ar fi:

- Restabilirea genofondului și reconstrucția expozițiilor afectate de calamitățile naturale din anul 2017.
- Compatibilizarea infrastructurii GBNI cu cea a partenerilor străini, favorizând promovarea, informarea, comunicarea și integrarea în comunitatea botanică internațională.
- Modernizarea managementului cercetării științifice.
- Consolidarea colectivului de cercetare și relansarea cercetării științifice, prin implicarea specialiștilor în diverse programe concrete de cercetare și educație ecologică.
- Îmbogățirea colecțiilor de plante prin colectări, achiziții, schimb de semințe și efectuarea studiilor de aclimatizare și naturalizare.
- Menținerea și completarea colecțiilor și expozițiilor.
- Fondarea de noi expoziții și colecții de plante.
- Crearea unei bănci de semințe moderne, atât în scop de evidență, cât și în privința asigurării condițiilor optime de păstrare și depozitare.
- Conservarea plantelor de importanță științifică și economică, care interesează în primul rând societatea.
- Sporirea competitivității producției obținute în baza cercetărilor științifice.
- Proiectarea și construcția orangeriei de fond, intrării centrale, rețelei de poduri și alee, formelor arhitecturale mici etc.

- Organizarea unei pepiniere de producere a materialului săditor; obținerea de noi tehnologii de micropropagare a speciilor de plante periclitare, rare sau endemice.
- Continuarea formării tinerilor specialiști în floricultură, horticultură, amenajare, terapie și remedii, care au menirea de a îmbogăți cunoștințele despre lumea vegetală și a forma atitudini responsabile pentru conservarea biodiversității.
- Asistarea dezvoltării și implementării unor strategii, planuri și programe naționale de conservare și utilizare durabilă a biodiversității.
- Dotarea GBNI cu echipament modern, calculatoare etc. pentru asigurarea procesului de cercetare la cel mai înalt nivel.
- Continuarea editării revistei științifice „*Journal of Botany*” și a catalogului de semințe „*Index Seminum*”.
- Publicarea materiale cu rol informativ-educativ (plante, ghiduri).

Realizarea obiectivelor propuse presupune elaborarea unei scheme adecvate de personal, reorganizarea conceptuală și umană a compartimentelor Grădinii Botanice, asigurarea accesului la informația de specialitate la nivel național și internațional, și formarea unei echipe competitive de specialiști.

Activitatea de până acum și proiectele de viitor ne formează convingerea că Grădina Botanică Națională (Institut) „Al. Ciubotaru” își va impulsiona și mai mult misiunea sa de nucleu al științei botanice, de instituție educativă și obiectiv turistic pentru publicul larg. Ea rămâne în continuare o reprezentantă de seamă a științei și culturii din Republica Moldova.

Cu ocazia aniversării a 70 –a a Grădinii Botanice Naționale (Institut) „Al. Ciubotaru”, aduc un cald omagiu și sincere urări de sănătate, fericire și prosperitate colectivului. Apreciez înalt profesionalismul, conștiința civică, devotamentul și optimismul, care ne ajută să înfruntăm dificultățile, condiționate de criza social-economică prin care trece actualmente întreaga țară. Vă urez răbdare și dârzenie, noi succese în munca Dumneavoastră nobile, ale cărei rezultate sunt deosebit de valoroase pentru diverse ramuri ale științei și pentru economia națională.

Evocând începuturile, omagiem totodată această linie de continuitate și pe toți cei care au contribuit cu mintea și sufletul la crearea și dezvoltarea acestei „Opere științifice” naționale.

BIBLIOGRAFIE

1. Grădina Botanică (Scurt istoric, fondare, activitate). Editura Cartea Moldovei, Chișinău, 2003, 48 p. ISBN 9975-60-131-6
2. Grădina Botanică la 50 de ani. Editura Cartea Moldovei, Chișinău, 2004, 188 p. ISBN 9975-60-182-0.
3. Academician Alexandru Ciubotaru, Bibliografie. Secția editorial-poligrafică a BȘC, Chișinău, 2017, 224 p. ISBN 978-9975-3131-1-7.